

a Budapesten akkreditált követségek védelme alatt álló zsidókkal szemben vállalt.⁷²

Ugyanezen a napon Szálasi kiadta „végleges tervét” a zsidókérdés megoldásáról. Hat kategóriába sorolta a zsidókat; ezek közül az egyikbe azokat, akik Németországba küldendők, egy másikba azt a nagyjából 15 000 főt, akiknek külföldi menlevelük van: őket a terv szerint nemzetközi gettóban kell elhelyezni.⁷³ Az utóbbi kategóriába soroltak közt volt az a kb. 2500 zsidó és áttért, akik a nunciatúrától kapták a menlevelüket. A Nemzetközi Vöröskereszt budapesti képviselője, Friedrich Born közbenjárására október 30-án a Szálasi-kormány úgy döntött, hogy elismeri ezeket e menleveleket. A döntés adta lehetőségeket felhasználva, a nuncius meghagyta, hogy a zsidóellenes törvények által érintett katolikusokat mind lássák el olyan igazolvánnyal, amely közli, hogy felmutatója a Vatikán védelme alatt áll. A nunciatúra ugyan csak 2500 igazolvány kiadására volt jogosult, de a ténylegesen kibocsátott igazolványok száma ezt jóval túllépte. Kis idő múltán már közel 15 000 ilyen menlevél-igazolvány volt közkézen. Sokat közülük Vajkai Rose Marie, a nunciatúra menlevélhivatalának vezetője adott ki, aki a nuncius korábbi közbenjárására kapott külön mentességet. Mivel szeretett volna minél több üldözöttet megmenteni, mindenkinek adott védőokmányt, akinek volt keresztlevele, anélkül hogy a keresztlevelek valóságát ellenőrizte volna.⁷⁴

A menlevéllel rendelkező zsidók közül sokakat a nemzetközi gettóban helyeztek el, annak néhány épületében. E házakat külön táblákkal jelölték meg, feltüntetve rajtuk, hogy a Vatikán védelme alatt állanak. Báránszky Tibor, a nunciatúrán dolgozó egyik titkár egyike volt azoknak, akik felelősek voltak e házak védelméért.⁷⁵

A nuncius előre aláírt kitöltetlen menlevelek kiadására is felhatalmazást adott, hogy azokkal zsidókat mentsenek ki a Hegyeshalom felé útnak indított halálmenetekből, valamint az óbudai téglagyárból, ahová az áldozatokat a deportálás előtt összegyűjtötték.⁷⁶ Ebben együttműködött a Nemzetközi Vöröskereszttel, amelynek egyik képviselője Újváry Sándor György volt, maga is zsidó származású író-újságíró és kiadó, aki Tóth Jánoson, a nunciatúra és a külügyminisztérium összekötőjén keresztül vette fel a kapcsolatot a nunciussal.

Újváry októberben csatlakozott az NVK-hoz, és a főváros felszabadulásáig, 1945 februárjáig vezette a zsidómentéssel foglalkozó szekciót. E minőségében közreműködött az NVK által fenntartott gyermekotthonok védelmében, valamint keresztlevelek szétosztásában. Ez utóbbiakat Kationa Lászlónétól, egy hívő katolikus asszonytól kapta, aki egy kis nyom-